LIETUVOS RESPUBLIKOS NEKILNOJAMŲJŲ KULTŪROS VERTYBIŲ ARCHEOLOGIJOS TYRIMŲ LEIDIMŲ IŠDAVIMO TVARKA

Įvadas

Archeologijos tyrimai kasinėjant nekilnojamąsias kultūros vertybes yra archeologijos objektų ardymas šių vertybių apsaugos ir tvarkymo bei mokslo tikslais. Todėl reikia vadovautis tuo principu, kad informacijos rinkimas apie nekilnojamąsias kultūros vertybes nenaikintų esamo archeologijos palikimo daugiau, negu tai būtina šioms vertybėms tirti, išsaugoti ir mokslo tikslais.

1. Bendroji dalis

1.1. Archeologijos tyrimų leidimų išdavimo tvarką nustato archeologijos tyrimų, atliekamų kasinėjimo arba kitokiu žemės judinimo būdu (toliau – archeologijos tyrimai) nekilnojamosiose kultūros vertybėse, jų teritorijose ir fizinės apsaugos zonose bei kituose objektuose, leidimų išdavimo taisyklės.

Ši Tvarka taip pat reglamentuoja detektorinių priemonių naudojimą nekilnojamųjų kultūros vertybių teritorijose, tiriamų objektų sąrašų sudarymą, atsiskaitymą už atliktus tyrimus.

1.2. Archeologijos tyrimų leidimas – tai valstybės suteikta teisė konkrečiam specialistui (tyrėjui), kurio praktinė veikla yra įvertinta, kasinėti nekilnojamąją kultūros vertybę (ar kitokiu būdu judinti žemę joje), atliekant archeologijos tyrimus.

1.3. Leidimą archeologijos tyrimams atlikti privaloma gauti, kai jie atliekami:

1.3.1. Bet kokiose archeologijos vertybėse, jų teritorijose ir fizinės apsaugos zonose.

1.3.2. Visų rūšių nekilnojamųjų kultūros vertybių teritorijose.

1.3.3. Didesnėse nei 5 ha teritorijose, kuriose planuojami atlikti didelės apimties žemės judinimo darbai.

1.4. Archeologijos tyrimų leidimai taip pat išduodami, kai:

1.4.1. Atliekami visų rūšių nekilnojamųjų kultūros vertybių fizinės apsaugos ir vizualinės apsaugos zonų archeologijos tyrimai, kai jie numatyti kituose norminiuose dokumentuose.

1.4.2. Atliekami bet kokių kitų objektų archeologijos tyrimai, kai jie numatyti kituose norminiuose dokumentuose.

1.4.3. Archeologijos tyrimai atliekami archeologijos vertybėse ir jų teritorijose naudojant detektorines priemones.

1.5. Archeologijos tyrimai, pagal 1.3 ir 1.4 punktuose nustatytas sąlygas atliekami be oficialaus leidimo, yra grubus Lietuvos Respublikos nekilnojamųjų kultūros vertybių apsaugos įstatymo pažeidimas.

1.6. Tyrėjas, be oficialaus leidimo atlikęs archeologijos tyrimus arba jiems vadovavęs, netenka teisės gauti jį dvejus metus, skaičiuojant nuo tokio išaiškinimo dienos. Pakartotinai tyrinėdami be leidimo tokie asmenys visam laikui praranda teisę gauti leidimą atlikti archeologijos tyrimus.

1.7. Leidimai išduodami šio pobūdžio archeologijos tyrimams:

1.7.1. Žvalgomiesiems tyrimams.

1.7.2. Tyrinėjimams.

1.8. Leidimai išduodami visų tipų archeologijos objektų tyrimams. Archeologijos objektų tipai yra tokie:

1.8.1. Akmens ir žalvario amžių gyvenvietės.

1.8.2. Piliakalniai.

1.8.3. Senovės gyvenvietės.

1.8.4. Kapinynai.

1.8.5. Pilkapynai.

1.8.6. Kulto objektai.

1.8.7. Pilys.

1.8.8. Senamiesčiai.

1.8.9. Sodybvietės.

1.8.10. Inžineriniai įrenginiai.

1.8.11. Povandeniniai archeologijos objektai.

2. Archeologijos tyrimų leidimas

2.1. Archeologijos tyrimų leidimą sudaro trys dalys:

2.1.1. Tyrėjo praktinės veiklos įvertinimas. Šioje dalyje apibrėžiamos archeologijos tyrimams vadovaujančio asmens tyrimų veiklos sritys ir ribos.

2.1.2. Tiriami objektai. Šioje dalyje nurodomi konkretūs objektai, kuriuose leidžiami archeologijos tyrimai.

2.1.3. Nekilnojamųjų kultūros vertybių apsaugos reikalavimai. Šioje dalyje nurodomi bendrieji ir individualūs (atskirai kiekvienam tiriamam objektui) apsaugos reikalavimai, kurių privalu laikytis atliekant tokių objektų archeologijos tyrimus.

2.2. Archeologijos tyrimų leidimas (toliau – Leidimas) pildomas tipinės formos (žr. šios Tvarkos priedą). Leidimas yra galiojantis, kai užpildytos visos trys jo dalys.

2.3. Leidimas yra personalinis, t.y. jis išduodamas tik konkrečiam asmeniui.

2.4. Leidimus išduoda:

2.4.1. Lietuvos istorijos instituto Archeologijos skyrius: užpildo Leidimo tyrėjo praktinės veiklos įvertinimo (2.1.1. punktas) dalį.

2.4.2. Kultūros vertybių apsaugos departamento Ekspertizių tarnyba (toliau – Ekspertizių tarnyba): užpildo Leidimo tiriamų objektų (2.1.2 punktas) dalį, kai tokie objektai yra patvirtintuose tiriamų objektų sąrašuose (žr. 3.1 punktą).

2.4.3. Ekspertizių tarnyba arba Kultūros vertybių apsaugos departamento teritoriniai padaliniai, kurių teritorijoje atliekami archeologijos tyrimai: užpildo Leidimo tiriamų objektų dalį, kai tokių objektų patvirtintuose tiriamų objektų sąrašuose nėra, o per metus juos būtina ištirti (žr. 3.11 punktą).

2.4.4. Konkretaus objekto apsaugos individualius reikalavimus nustato Ekspertizių tarnyba (2.4.2 ir 2.4.3 punktuose nustatytais atvejais) arba Kultūros vertybių apsaugos departamento teritoriniai padaliniai (2.4.3 punkte nustatytais atvejais). Asmuo, kuriam išduodamas Leidimas, pasirašo, kad įsipareigoja laikytis bendrųjų ir individualių apsaugos reikalavimų.

2.5. Leidimo tyrėjo praktinės veiklos įvertinimo dalis užpildoma iki tų pačių metų balandžio 30 d. 5 skyriuje nustatyta tvarka. Po balandžio 30 d. gauti prašymai nesvarstomi (išskyrus 7.7 punkte numatytus atvejus).

2.6. Leidimo tiriamų objektų ir nekilnojamųjų kultūros vertybių apsaugos reikalavimų dalys pildomos per visus metus 5 skyriuje nustatyta tvarka.

2.7. Leidimas galioja iki metų pabaigos. Išimtiniais atvejais Leidimas gali būti pratęstas žiemos sezonui iki kitų metų kovo 1 d. Leidimą pratęsia jį išdavusi institucija. Tuo atveju, kai archeologijos tyrimai yra tęstiniai, kitų metų Leidime įrašomas tiriamasis objektas ir pažymima, kad jo tyrimas yra tęstinis.

2.8. Leidime nurodyto objekto (objektų) archeologijos tyrimus draudžiama patikėti atlikti kitam asmeniui.

2.9. Tyrimai turi būti sustabdyti suradus gerai išlikusių kito tipo archeologijos vertybių (ne jų liekanų), kurių kasinėti pagal Leidimą tyrėjas neturi teisės. Tyrėjas apie tai turi informuoti Lietuvos istorijos institutą ir Ekspertizių tarnybą nepradėjęs kasti toliau.

2.10. Archeologijos tyrimų leidimo numerį sudaro dvi dalys:

2.10.1. Bendrasis numeris. Jį suteikia Lietuvos istorijos institutas, užpildydamas Leidimo tyrėjo praktinės veiklos įvertinimo dalį pagal šios Tvarkos 5 skyrių. Kiekvienais metais bendrieji numeriai suteikiami iš pradžių (t.y. nuo pirmojo numerio).

2.10.2. Tiriamų objektų eilės numeriai. Juos suteikia Kultūros vertybių apsaugos departamentas, užpildydamas Leidimo tiriamo objekto dalį pagal šios Tvarkos 5 skyrių. Tiriamų objektų numeriai suteikiami pagal departamento išduodamą archeologijos tyrimų leidimų bendrą numeraciją. Kiekvienais metais departamento išduodami leidimai numeruojami iš pradžių.

2.11. Archeologijos tyrimų leidimas suteikia teisę tyrėjui kreiptis į visas Lietuvos Respublikos valdžios ir valdymo institucijas, savivaldybes, valstybines ir privačias įmones, įstaigas ir organizacijas, asmenis dėl visokeriopos paramos atliekant archeologijos tyrimus.

3. Tiriamų archeologijos vertybių sąrašai

3.1. Siekiant koordinuoti ir planuoti archeologijos tyrimus, atlikti juos remiantis programomis sudaromi du tiriamųjų archeologijos vertybių sąrašai:

3.1.1. Tiriamų mokslo tikslais archeologijos vertybių sąrašas.

3.1.2. Tiriamų nykstančių, tvarkomų ir naikinamų archeologijos vertybių sąrašas. Jį sudaro trys dalys:

3.1.2.1. natūraliai nykstančios archeologijos vertybės;

3.1.2.2. apsaugos tikslais pažeidžiamos archeologijos vertybės ir neaiškios vertės archeologijos objektai;

3.1.2.3. naikinamos archeologijos vertybės.

3.2. Į tiriamų mokslo tikslais archeologijos vertybių sąrašą įrašomi fundamentalaus mokslinio intereso archeologijos objektai, kurių tyrimas suteikia ypatingai svarbios mokslinės informacijos apie Lietuvos ir jos regionų istorijos ir kultūros raidą, atskleidžia unikalius istorijos ir kultūros reiškinius ar faktus, užpildo faktologines spragas ar atskleidžia trūkstamas grandis tarp istorijos ir kultūros reiškinių.

3.3. Į natūraliai nykstančių archeologijos vertybių sąrašą įrašomos archeologijos vertybės, kuriose vyksta aktyvūs gamtiniai egzogeniniai procesai: griūtys, nuošliaužos, slinktys, formuojasi griovos ir kt.

3.4. Į apsaugos tikslais pažeidžiamų archeologijos vertybių ir neaiškios vertės archeologijos objektų sąrašą įrašomi tokie objektai, kurių atskiros dalys sunaikinamos atliekant apskaitos ir tvarkymo darbus.

3.5. Į naikinamų archeologijos vertybių sąrašą įrašomos archeologijos vertybės, kurios visiškai sunaikinamos arba sužalojamos atliekant (planuojant atlikti) įvairius statybos, kelių tiesimo, hidrotechninės statybos, inžinerinių tinklų tiesimo ir kitus, su apsauga nesusijusius žemės judinimo darbus vertybių teritorijose ir fizinės apsaugos zonose. Į šį sąrašą taip pat įrašomos archeologijos vertybės, esančios namų valdose ir kitose ūkiškai naudojamose teritorijose.

3.6. Tiriamų mokslo tikslais archeologijos vertybių sąrašai sudaromi penkeriems metams. Į šį sąrašą įrašomos ir tos vertybės, kuriose numatoma atlikti trumpalaikius (1 metų) mokslinio intereso archeologijos tyrimus. Šis sąrašas turi būti parengtas (pakoreguotas) ir patvirtintas kiekvienais metais iki gruodžio 31 d.

3.7. Tiriamų mokslo tikslais archeologijos vertybių sąrašą kiekvienais metais rengia (koreguoja) Lietuvos istorijos instituto Archeologijos skyrius. Sąrašas sudaromas pagal mokslo įstaigų, specializuotų įmonių, visuomeninių kultūrinės veiklos organizacijų ir pavienių specialistų pateiktus archeologijos tyrimų programų projektus. Šį sąrašą Kultūros

vertybių apsaugos departamentas suderina per 2 savaites nuo pateikimo dienos. Sąrašą tvirtina Lietuvos istorijos instituto Mokslo taryba.

3.8. Tiriamų nykstančių, tvarkomų ir naikinamų archeologijos vertybių sąrašai sudaromi penkeriems metams. Į šį sąrašą įrašomos ir tos vertybės, kuriose būtina atlikti archeologijos tyrimus per ateinančius metus. Šis sąrašas turi būti parengtas (pakoreguotas) ir patvirtintas kiekvienais metais iki gruodžio 31 d.

3.9. Tiriamų nykstančių, tvarkomų ir naikinamų archeologijos vertybių sąrašą (žr. 3.1.2 punktą) parengia (koreguoja) Ekspertizių tarnyba. Sąrašas sudaromas pagal įvairių projektų ir programų, leidimų tyrimams ir statybos darbams išdavimo suvestinius duomenis ir informaciją, kurią pateikia šio departamento apsaugos kontrolės, apskaitos tarnybos ir teritoriniai padaliniai, taip pat remiantis duomenimis, gautais iš savivaldybių kultūros vertybių apsaugos tarnybų bei kitų šaltinių. Šį sąrašą Lietuvos istorijos institutas suderina per 2 savaites nuo pateikimo dienos. Sąrašą tvirtina Kultūros vertybių apsaugos departamento direktorius.

3.10. Ne vėliau kaip iki sausio 15 d. abu tiriamų archeologijos vertybių sąrašai turi būti pateikti Ekspertizių tarnybai. Jeigu tokie sąrašai neparengiami, nepatvirtinami ir nepateikiami Ekspertizių tarnybai iki 3.6, 3.8 ir 3.10 punktuose nurodytų terminų, ši tarnyba tais metais neišduoda leidimų atlikti archeologijos tyrimus konkrečiuose objektuose.

3.11. Jeigu per metus atsiranda į patvirtintus tiriamų archeologijos vertybių sąrašus neįrašytų objektų, kuriuos dėl įvairių priežasčių būtina tirti, Kultūros vertybių apsaugos departamento Ekspertizių tarnyba arba teritoriniai padaliniai, kurių teritorijose yra tokie objektai, per 1 savaitę nuo kreipimosi išduoti leidimą archeologijos tyrimams dienos informuoja Lietuvos istorijos instituto Archeologijos skyrių ir Ekspertizių tarnybą apie patvirtintų sąrašų papildymą ir išduoda leidimus konkrečių objektų tyrimui (t.y. užpildo Leidimų tiriamo objekto dalis).

3.12. Tai, kad objektas yra kuriame nors iš tiriamų archeologijos vertybių sąraše arba jo papildyme, yra pagrindas Ekspertizių tarnybai arba departamento teritoriniam padaliniui išduoti leidimą to objekto archeologijos tyrimams (t.y. užpildyti Leidimo tiriamo objekto dalį).

4. Dokumentų pateikimas

4.1. Asmenys, planuojantys atlikti archeologijos tyrimus, iki tų pačių metų balandžio 30 d. (7.7 punkte numatytais atvejais – iki gegužės 31 d.) Lietuvos istorijos institutui pateikia prašymus dėl teisės atlikti archeologijos tyrimus – Leidimo tyrėjo praktinės veiklos įvertinimo dalies užpildymo (žr. 2.1.1. punktą).

4.2. Prašymai teikiami Lietuvos istorijos instituto direktoriui laisva forma. Prašyme turi būti nurodyta:

4.2.1. Vardas ir pavardė.

4.2.2. Darbo vieta: pavadinimas, adresas, telefono numeris.

4.2.3. Pareigos.

4.2.4. Mokslinis arba / ir pedagoginis vardas (jeigu toks vardas suteiktas).

4.2.5. Kontaktinio telefono numeris.

4.2.6. Pageidaujamų atlikti tyrimų pobūdis (pagal 1.7 punktą).

4.2.7. Tiriamų archeologijos objektų tipai (pagal 1.8 punktą).

4.3. Prie prašymų pridedama:

4.3.1. Neužpildyta archeologijos tyrimų leidimo tipinė forma.

4.3.2. Aukštojo mokslo baigimo diplomo kopija (prašant Leidimo pirmą kartą).

4.3.3. Dviejų humanitarinių mokslų daktarų (archeologų) rekomendacijos (tik pirmą kartą prašantiems Leidimo asmenims).

4.4. Mokslo įstaigos, specializuotos įmonės ir organizacijos bei pavieniai specialistai, planuojantys atlikti konkrečių nekilnojamųjų kultūros vertybių ar kitokių objektų archeologijos tyrimus, pateikia Kultūros vertybių apsaugos departamentui paraiškas dėl leidimo atlikti konkrečius tyrimus – Leidimo tiriamų objektų dalies užpildymo (žr. 2.1.2 punktą). Paraiškos teikiamos visus metus ne vėliau kaip prieš 1 savaitę (esant ypač skubiems atvejams – prieš 1 dieną) iki numatomų tyrimų pradžios.

4.5. Paraiškos teikiamos Kultūros vertybių apsaugos departamento direktoriui laisva forma. Paraiškoje turi būti nurodyta:

4.5.1. Asmens, kuris vadovaus tyrimams, vardas ir pavardė.

4.5.2. Įstaigos, įmonės ar organizacijos pavadinimas (jeigu paraišką pateikia ne pavienis tyrėjas).

4.5.3. Tiriamos nekilnojamosios kultūros vertybės arba objekto pavadinimas.

4.5.4. Vertybės kodas (vertybių valstybinio registro indeksas ir numeris).

4.5.5. Tiriamos vertybės arba objekto adresas.

4.5.6. Tiriamos vertybės arba objekto juridinė priklausomybė.

4.5.7. Numatomų tyrimų pobūdis (pagal 1.7 punktą).

4.5.8. Tiriamo archeologijos objekto tipas (pagal 1.8 punktą). Neaiškios vertės archeologijos objektams įrašomas spėjamas tipas.

4.5.9. Priežastys arba pagrindas, dėl ko planuojami atlikti archeologijos tyrimai.

4.6. Prie paraiškų pridedama:

4.6.1. Archeologijos tyrimų leidimo tipinė forma su Lietuvos istorijos instituto Archeologijos skyriaus užpildyta (žr. 5.1 punktą) Leidimo tyrėjo praktinės veiklos įvertinimo dalimi.

4.6.2. Suderinta ir patvirtinta konkretaus objekto archeologijos tyrimų programa.

4.6.3. Nustatytas ir patvirtintas nekilnojamosios kultūros vertybės teritorijos ir apsaugos zonų planas M 1:10000 arba M 1:5000 (šių planų kopijas išduoda Kultūros paveldo centras) su nurodytomis tyrimų vietomis (jeigu planuojama tirti nekilnojamąją kultūros vertybę).

4.6.4. Teritorijos kartografinis planas M 1:10000 arba M 1:5000 su nurodytomis tyrimų vietomis (jeigu planuojama tirti kitokį objektą, išskyrus neaiškios vertės archeologijos objektus).

5. Leidimų išdavimas

5.1. Lietuvos istorijos instituto Archeologijos skyrius, užpildydamas Leidimo tyrėjo praktinės veiklos įvertinimo dalį, nustato archeologijos tyrimų pobūdį ir archeologijos objektų tipus, kuriuose specialistas turi teisę atlikti tyrimus.

5.2. Archeologijos skyrius ne ilgiau kaip per 2 savaites nuo prašymo su priedais (žr. 4.2 ir 4.3 punktus) pateikimo dienos turi jį apsvarstyti Lietuvos istorijos instituto nustatyta tvarka ir atsakyti prašiusiam asmeniui:

5.2.1. Suteikus teisę atlikti archeologijos tyrimus - užpildyti Leidimo tipinės formos praktinės veiklos įvertinimo dalį ir grąžinti jį prašiusiajam.

5.2.2. Nesuteikus teisės atlikti archeologijos tyrimų – raštu motyvuotai atsakyti.

5.3. Archeologijos skyrius nesuteikia teisės atlikti archeologijos tyrimų, kai:

5.3.1. Buvo atliekami archeologijos tyrimai be oficialaus leidimo (1.5 punktas).

5.3.2. Neatsiskaityta Lietuvos istorijos institutui už visus praėjusių metų tyrimus (neįvykdytas 7.6 punktas).

5.4. Ekspertizių tarnyba arba teritoriniai padaliniai (2.4.2 arba 2.4.3 punktuose nustatytais atvejais), užpildydami Leidimo tiriamų objektų dalį, patvirtina leidžiamų archeologijos tyrimų apimtį, sudėtį ir padėtį konkrečiame objekte.

5.5. Ekspertizių tarnyba (teritoriniai padaliniai) per 1 savaitę (esant ypač skubiems atvejams – per 1 dieną) nuo paraiškos su priedais (žr. 4.5 ir 4.6 punktus) pateikimo dienos turi ją apsvarstyti ir atsakyti asmeniui arba mokslo įstaigai, specializuotai įmonei ar organizacijai, pateikusiai paraišką:

5.5.1. Leidus atlikti archeologijos tyrimus konkrečiame objekte – užpildyti Leidimo tipinės formos tiriamų objektų ir apsaugos reikalavimų dalis ir grąžinti jį pareiškėjui.

5.5.2. Neleidus atlikti tokių tyrimų – raštu motyvuotai atsakyti.

5.6. Ekspertizių tarnyba (teritoriniai padaliniai) neleidžia atlikti archeologijos tyrimų konkrečiame objekte, kai:

5.6.1. Buvo atliekami archeologijos tyrimai be oficialaus leidimo (1.5 punktas).

5.6.2. Neatsiskaityta Kultūros vertybių apsaugos departamentui už visus praėjusių metų tyrimus (neįvykdytas 7.10 punktas).

5.6.3. Tyrėjui nesuteikta teisė atlikti archeologijos tyrimų (t.y. neužpildyta Leidimo tipinės formos tyrėjo praktinės veiklos įvertinimo dalis).

5.6.4. Prašomas tyrimų pobūdis ir objekto tipas neatitinka tyrėjui suteiktos teisės atlikti archeologijos tyrimus (t.y. neatitinka paraiškos ir Leidimo tipinės formos tyrėjo praktinės veiklos įvertinimo dalies tyrimų pobūdis ir / arba objekto tipas).

5.6.5. Paraiškoje minimo objekto nėra tiriamų archeologijos vertybių sąrašuose (3.1 punktas) arba jų papildymuose (3.11 punktas).

5.6.6. Buvo grubiai pažeisti praėjusių ir tų pačių metų Leidimuose nurodyti nekilnojamųjų kultūros vertybių apsaugos reikalavimai bent viename tirtame objekte.

5.6.7. Per dvejus paskutinius metus dėl Leidimo prašančio specialisto atliktų tyrimų bent vienoje nekilnojamojoje kultūros vertybėje atsirado žymių deformacijų (griūčių, nuošliaužų, slinkčių, įlinkių ir kt.).

5.6.8. Asmuo, kuriam išduodamas leidimas archeologijos tyrimams, nesutinka laikytis Leidime nurodytų nekilnojamųjų kultūros vertybių apsaugos reikalavimų (t.y. nepasirašo Leidimo tipinės formos apsaugos reikalavimų).

5.6.9. Įstaiga, įmonė ar organizacija neturi licencijos archeologijos tyrimams atlikti.

5.7. Tiriamų nekilnojamųjų kultūros vertybių ir kitokių objektų, kuriuos leidžia tirti Kultūros vertybių apsaugos departamentas vienam asmeniui, skaičius neribojamas. Asmeniui, pirmą kartą atliekančiam tyrinėjimus, per metus leidžiama tirti tik vieną nekilnojamąją kultūros vertybę (kitokių objektų ir žvalgomųjų tyrimų skaičius neribojamas).

6. Tyrimų programų, grafikų ir schemų tvirtinimas, informavimas apie tyrimus

6.1. Konkrečios nekilnojamosios kultūros vertybės ar kitokio objekto archeologijos tyrimų apimtį, sudėtį ir padėtį apibrėžiantys dokumentai yra:

6.1.1. Archeologijos tyrimų programa.

6.1.2. Tyrimo darbų atlikimo grafikas.

6.1.3. Tiriamų vietų objekte schema. Šie dokumentai yra leidimo atlikti archeologijos tyrimus privalomieji priedai.

6.2. Archeologijos tyrimų programoje turi būti nurodytas tiriamos nekilnojamosios kultūros vertybės (objekto) pavadinimas, vertybės kodas, adresas, tyrimų tikslai, planuojamų atlikti tyrimų pobūdis, apimtis. Tyrimo

darbų atlikimo grafike turi būti nurodyta tyrimų trukmė (ketvirčiais, metais), planuojamos tyrimų pradžios ir pabaigos datos, finansavimo šaltiniai ir galutiniai tyrimų rezultatai. Tiriamų vietų objekte schema – tai nekilnojamosios kultūros vertybės teritorijos ir apsaugos zonų patvirtintas planas (kopija), kuriame taškiniu būdu pažymimos tiriamos vietos.

6.3. Archeologijos tyrimai natūroje privalo būti atliekami pagal patvirtintą ir pridėtą prie Leidimo programą, grafiką ir schemą. Jeigu tyrimų metu būtina iš esmės pakeisti tyrimų pobūdį, apimtį ir tiriamų vietų padėtį, tai privalo būti suderinta su institucija, leidusia tirti konkretų objektą (t.y. užpildžiusia Leidimo tipinės formos tiriamų objektų dalį). Tyrimų pakeitimai įrašomi atitinkamoje Leidimo tipinės formos grafoje. Tiriamų plotų praplėtimų, kontūrų koregavimų ir kitų panašių pakeitimų, nekeičiant tyrimų vietų, derinti nereikia.

6.4. Tyrimų programas, grafikus ir schemas tvirtina:

6.4.1. Ekspertizių tarnyba, kai tiriami objektai yra patvirtintame tiriamų nykstančių, tvarkomų ir naikinamų archeologijos vertybių sąraše (žr. 3.1.2 punktą).

6.4.2. Lietuvos istorijos institutas, suderinus su Kultūros vertybių apsaugos departamentu, kai tiriami objektai yra tiriamų mokslo tikslais archeologijos vertybių sąraše (žr. 3.1.1 punktą).

6.4.3. Ekspertizių tarnyba arba teritoriniai padaliniai, kai tiriami objektai yra minėtųjų sąrašų papildymuose (žr.3.11 punktą).

6.5. Tyrimų programos, grafikai ir schemos turi būti suderinti ir patvirtinti iki leidimų tirti konkrečius objektus išdavimo dienos arba tokių leidimų išdavimo metu.

6.6. Prieš pradėdamas archeologijos tyrimus natūroje asmuo, kuriam išduotas Leidimas, apie tyrimus turi informuoti savininką arba valdytoją, kurio teritorijoje bus atliekami archeologijos tyrimai, ir susitarti su juo dėl tyrimų atlikimo sąlygų. Šio pobūdžio ginčus sprendžia Kultūros vertybių apsaugos departamento teritoriniai padaliniai.

7. Atsiskaitymas už atliktus tyrimus

7.1. Kiekvienas specialistas, kuriam buvo išduotas leidimas atlikti archeologijos tyrimus, privalo atsiskaityti už visus tais metais atliktus archeologijos tyrimus iki kitų metų balandžio 30 d.

7.2. Už visus leistus tyrimus yra atsiskaityta tada, kai atskirai atsiskaityta už kiekvieno objekto, kuris buvo įrašytas Leidimo tiriamų objektų dalyje, archeologijos tyrimus. Neatsiskaičius už visus tyrimus iki 7.1 punkte nurodytos datos, taikomos 5.3 ir 5.6 punktuose nustatytos sankcijos.

7.3. Už atliktus tyrimus atsiskaitoma:

7.3.1. Lietuvos istorijos institutui, kuris įvertina atliktus tyrimus archeologijos mokslo aspektu.

7.3.2. Kultūros vertybių apsaugos departamentui, kuris įvertina atliktus tyrimus nekilnojamųjų kultūros vertybių apsaugos aspektu.

7.4. Lietuvos istorijos institutui atsiskaitoma pateikiant šio instituto Archeologijos skyriui ataskaitas apie kiekvieno objekto archeologijos tyrimus. Prie kiekvienos ataskaitos turi būti pridėtas išduotas Leidimas.

7.5. Pateiktą ataskaitą Archeologijos skyrius Lietuvos istorijos instituto nustatyta tvarka apsvarsto per 2 savaites nuo pristatymo dienos. Ataskaitos autorius turi teisę dalyvauti ją svarstant ir pateikti reikiamus mokslinio pobūdžio paaiškinimus.

7.6. Pripažinus, kad ataskaita atitinka bendruosius reikalavimus, ji įvertinama teigiamai ir Leidimo atitinkamoje grafoje įrašoma, kad už konkretaus objekto archeologijos tyrimus Lietuvos istorijos institutui yra atsiskaityta. Leidimas su įrašu apie atsiskaitymą grąžinamas tyrėjui.

7.7. Ataskaita, neatitinkanti bendrųjų reikalavimų, grąžinama autoriui ištaisyti pastebėtus trūkumus, nurodant juos pagal bendrųjų reikalavimų punktus. Pataisyta ataskaita turi būti pateikta pakartotiniam svarstymui iki tų pačių metų gegužės 31 d.

7.8. Kultūros vertybių apsaugos departamentui atsiskaitoma pateikiant šio departamento Ekspertizių tarnybai ataskaitas apie kiekvieno objekto archeologijos tyrimus. Prie kiekvienos ataskaitos turi būti pridėta:

7.8.1. Išduotas Leidimas.

7.8.2. Visi suderinti tyrimų pakeitimai (jeigu tokie buvo).

7.8.3. Nekilnojamosios kultūros vertybės techninės būklės po tyrimų

aktas.

7.9. Ataskaitą su visais priedais Ekspertizių tarnyba kartu su Apsaugos kontrolės tarnyba privalo apsvarstyti per 2 savaites nuo pristatymo dienos. Ataskaitos autorius turi teisę dalyvauti ją svarstant ir pateikti reikiamus nekilnojamųjų kultūros vertybių apsaugos pobūdžio paaiškinimus.

7.10. Pripažinus, kad archeologijos tyrimų metu nebuvo pažeisti nekilnojamųjų kultūros vertybių apsaugos reikalavimai, Leidimo atitinkamoje grafoje įrašoma, kad už konkrečios nekilnojamosios kultūros vertybės archeologijos tyrimus Kultūros vertybių apsaugos departamentui atsiskaityta. Leidimas su įrašu apie atsiskaitymą grąžinamas tyrėjui. Atsiskaičius už paskutinį tirtą objektą, Leidimas paliekamas departamente, o jo kopija atiduodama tyrėjui.

7.11. Nustačius, kad archeologijos tyrimų metu buvo pažeisti nekilnojamųjų kultūros vertybių apsaugos reikalavimai ir tai, kad trūkumus galima ištaisyti, Apsaugos kontrolės tarnyba nurodo tyrėjui tvarkymo darbus ir jų atlikimo terminą. Praėjus ne daugiau kaip 2 savaitėms po nurodyto darbų atlikimo termino, pateikiamas naujas sutvarkytosios vertybės techninės būklės aktas su nuotraukomis.

7.12. Trečiasis ataskaitos egzempliorius pateikiamas muziejui, kuriam perduodami radiniai.

8. Leidimų išdavimo tvarkos keitimas ir papildymas

8.1. Lietuvos Respublikos nekilnojamųjų kultūros vertybių archeologijos tyrimų leidimų išdavimo tvarkos pakeitimus ir papildymus teikia Ekspertizių tarnyba. Pakeitimai ir papildymai rengiami remiantis mokslo įstaigų, specializuotų įmonių ir organizacijų bei pavienių specialistų, atliekančių archeologijos tyrimus, ir minėto departamento kitų tarnybų bei savivaldybių kultūros vertybių apsaugos tarnybų ir pareigūnų pasiūlymais.

8.2. Šios Tvarkos pakeitimus ir papildymus derina Lietuvos istorijos institutas. Suderinti pakeitimai ir papildymai tvirtinami Kultūros vertybių apsaugos departamento direktoriaus įsakymu.

Galioja iki .....

Lietuvos Respublikos nekilnojamųjų kultūros vertybių archeologijos tyrimų

LEIDIMAS NR. ..... - .....

Tyrėjo praktinės veiklos įvertinimas

.... m. baigęs
(vardas, pavardė)

....., turintis .....
(mokslo įstaiga, fakultetas)

specialybės diplomą Nr. ..... ir mokslo / pedagoginį laipsnį turi teisę atlikti šio pobūdžio archeologijos tyrimus:

1. _____
2. _____

Šiuose archeologijos objektų tipuose:

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____
6. _____
7. _____
8. _____
9. _____
10. _____
11. _____

Taip pat turi teisę kasinėti, naudoti detektorines priemones, sudarinėti planus, filmuoti, fotografuoti, piešti, rinkti radinius ir mėginius visuose tiriamuose objektuose, išvardintuose šio Leidimo tiriamų objektų dalyje.

Šis Leidimas suteikia teisę tyrėjui kreiptis į visas Lietuvos Respublikos valdžios ir valdymo institucijas, savivaldybes, valstybines ir privačias įmones, įstaigas ir organizacijas bei asmenis dėl visokeriopos paramos atliekant archeologijos tyrimus.

Darbo vieta:

.....

(pavadinimas, adresas, pareigos, tel. Nr.,kontaktinio tel. Nr.)

Archeologijos skyriaus vedėjas

Lietuvos istorijos instituto direktorius

.... A.V. ....

(vardas, pavardė) (parašas) (vardas, pavardė) (parašas)

Sąlygas įrašė (vardas, pavardė, atestato Nr., pareigos, tarnyba, parašas, data, antspaudas)	Individualios apsaugos sąlygos (jeigu tokios nustatomos)	Nr. (pagal Leidimo 2 dalį)
1	2	3

Nekilnojamųjų kultūros vertybių apsaugos reikalavimai

Archeologijos tyrimų metu įsipareigoju:

1) laikytis Lietuvos Respublikos nekilnojamųjų kultūros vertybių apsaugos įstatymo, Lietuvos Respublikos nekilnojamųjų kultūros vertybių archeologijos tyrimų leidimų išdavimo tvarkos ir Archeologinių tyrinėjimų ir atsiskaitymo už juos bendrųjų reikalavimų;

2) kasinėjant ar kitaip judinat žemę nesukelti priežasčių, dėl kurių gali atsirasti nekilnojamųjų kultūros vertybių deformacijų (griūčių, nuošliaužų, slinkčių, erozijos židinių, įlinkių, kt.);

3) pranešti kultūros vertybių apsaugos valstybinėms institucijoms ir savivaldybių tarnyboms apie deformacijas, sugadinimus ar avarijas ir laiku atlikti būtiniausius priešavarinius darbus;

4) laikyti gerai sutvarkytus tiriamuosius plotus;

5) pabaigus tyrimų darbus, atstatyti iki tyrimų buvusių nekilnojamosios kultūros vertybės tirtų plotų fizinę būklę ir išorinį vaizdą arba padėtį, kuri yra numatyta tyrimų programoje, suderintoje projektinėje dokumentacijoje ar kituose galiojančiuose dokumentuose

6) apie tyrimus informuoti objekto savininkus, valdytojus;

7) leisti apžiūrėti tiriamąsias vietas kultūros vertybių apsaugos valstybinių institucijų ir savivaldybių tarnybų pareigūnams;

8) be suderinimo iš esmės nekeisti šiame Leidime nurodytų tyrimų pobūdžio ir apimčių, programų, grafikų ir tiriamų vietų padėties;

9) turėti šį Leidimą ir jį pateikti objektų savininkams, valdytojams, valstybinių institucijų ir savivaldybių tarnybų pareigūnams;

10) vykdyti šias individualias kiekvienos nekilnojamosios kultūros vertybės apsaugos tyrimų metu sąlygas:

Tyrėjas: ....

(vardas, pavardė) (parašas)

Nr.	Nekilnojamosios kultūros vertybės (objekto) pavadinimas, vertybės kodas (valstybės registro indeksas ir numeris), adresas ir priklausomybė	Archeologijos tyrimų pobūdis	Leidimo privalomieji priedai (dokumentų pavadinimai, jų numeriai ir datos, psl. skaičius)	Įrašai apie suderintus tyrimų pakeitimus, tęstinius, neatliktus, nebaigtus ar sustabdytus tyrimus (dokumentų pavadinimai, ir datos)	Objektą tirti leido (vardas, pavardė, atestato Nr., pareigos, tarnyba, parašas, data, antspaudas)	Atžymos apie atsiskaitymą už tyrimus
1	2	3	4	5	6	7

Suderinta Lietuvos istorijos instituto Taryboje
1995 m. gruodžio 29 d.
Patvirtinta Kultūros vertybių apsaugos departamente
1995 m. gruodžio 29 d.